

Huoltovarmuus, varautuminen ja valmiuslaki maataloilla

Ylipään nuorisoseura, Isokyrö

Jaakko Pukkinen

13.3.2025

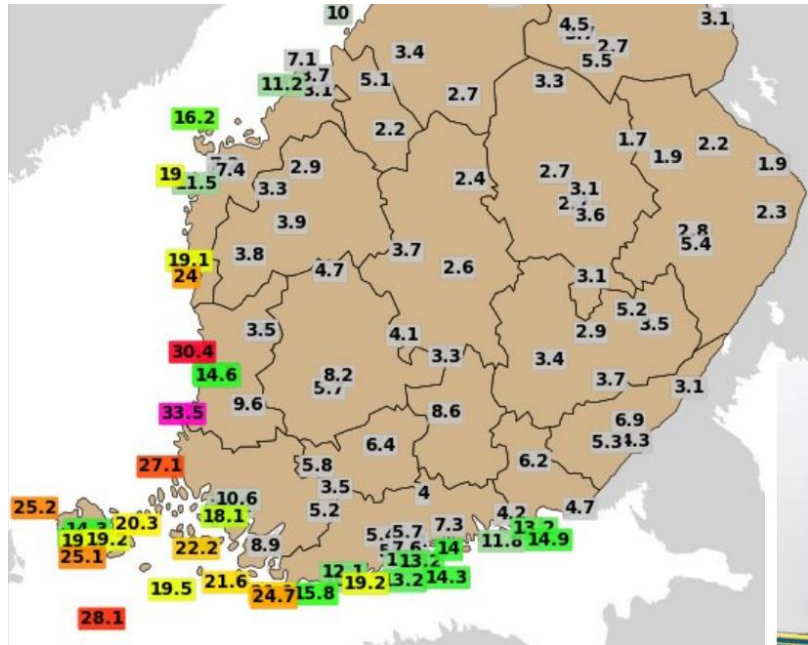
Kuva Butshasta 4. maalisukuuta 2022. KUVA: SOPA IMAGES / SIPA PRESS / MVPHOTOS

Ukrainan asevoimien sotilas tupakkatauolla Harkovassa. Hinauksessa venäläisten panssarivaunu.

UKRAINE / GLED-SERANOV / REUTERS

LYLY 1.11.2024

Perjantainen myrsky kaatoi kaksi voimajohtopylvästä pellolle Eurajoella. Pylväät korvataan tulevina päivinä uusilla. KUVA: JUSSI HIETIKKO

Maailma on tässä ja nyt, siis tänään

13.3.2025

- Naton uusi pääsihteeri varoitti vaaran liikkuvan kohti (HS 14.12.2024)
- Suomessa valmistellaan 300 ruokakaupan verkostoa (MT 24.1.2025) + n 70 tankkausasemaa
- Tutkija: Venäjän disinformaatio lisääntyy (HS 13.9.2024)
- Miksi Trump haluaa Grönlannin haltuunsa (HS 9.1.2025)
- Kiina havittelee paalupaikkaa ja haluaa siksi sotien jatkuvan (MT 23.12.2025)
- Puheet maailmansodasta eivät saa tutkijalta täystyrmäystä (HS 20.1.2025)
- Puolustuselonteko 12/2024, keskustelu käynnissä
- **Maatalouden tuotantopanokset 13.3.2025 ????**

"Maataloudessa on kyse turvallisuuspolitiikan ytimestä", sanoo Sari Essayah ja rinnastaa maatalouden puolustus määrärahoihin

Rakennettu viemäriverkosto		Rakennettu vesijohtoverkosto	
 VIEMÄRIVERKOSTON Toiminta-alueajaus, Kunnan vesihuoltolaitos VESIJOHTOVERKOSTON Toiminta-alueajaus, Kunnan vesihuoltolaitos			
k.osa/ kylä	korttel/ tila	Tontti/ Rn:o	Viranomaisen merkintä
Rakennustoimenpide		Pinustustaji	Juokseva nro
Rakennuskohteen nimi ja osoite RAUTALAMMIN KUNTA KUNNAN VESIHUOLTOLAITOS		Pinustuksen sisältö TOIMINTA-ALUEKARTTA VESIJOHTOVERKOSTO JA VIEMÄRIVERKOSTO	Mittakaava 1:25000
 Ramboll Olavinkatu 24 57130 SAVONLINNA puh. 020 755 2152 gsm 050 370 8129		Suunn.ala VHT	Työnro
suunn.(nimi, tutkinto, allekirj.) ins (AMK) Teemu Heikkinen		Pinustusanro 101	Tiedosto Muutos
		piirt. The	hyv. JRau
			pvm 1.7.2016

Fakta: Putouskorkeutta 42 metriä

- Seinäjoen Energialla on Seinäjoen uomassa kaksi vesivoimalaitosta. Ne ovat Kyrkösjärven ja Kalajärven voimalat.
- Kyrkösjärven voimala valmistui vuonna 1981.
- Kyrkösjärven voimalan putouskorkeus on 42 metriä ja rakennusvirtaama 20 kuutiota sekunnissa.
- Voimalaitoksen vaaka-akselinen Francis-turbiini painaa 10 000 kiloa ja generaattori 52 000 kiloa.
- Voimalan teho on 8 MW ja vuosituotanto keskimäärin 20 GWh.
- Kyrkösjärven altaan tilavuus on 11 miljoonaa kuutiota. Vedenkorkeus voi vaihdella säännöstelyn vuoksi kaksi metriä.
- Suurin osa Seinäjoen Energian sähköstä tulee EPV Energian kautta. Paletissa on ydinvoimaa, tuulivoimaa, turvetta, kivihiiltä sekä norjalaista ja ruotsalaista vesivoimaa.

Kokonaisturvallisuuden tasot ja toimijat

AJAN TASALLA OLLAAN

Tilannekuva 24/7

- VNK
- PV
- HVK
- Poliisi
- Pelastuslaitokset
- Raja
- Hyvinvointialueet
- Energiat (sähkö, vesi, voimalat..)
- jne

Valmiusryhmiä

- AVI:n valmiustoimikunnat
- Maakunnalliset valmiustoimikunnat
- ELVAR-toimikunnat
- Energia
- HVK
- Alkutuotanto
- jne

Kansallinen ja alueellinen riskiarvio muodostavat kokonaisuuden

Etelä-Pohjanmaan ALUEELLINEN RISKIARVIO 2023

5.5.2023

kuva: Etelä-Pohjanmaan liitto

Kansallinen sekä alueellinen riskiarvio yhdessä muodostavat valtakunnallisen, eri toimijoiden yhteisen riskiarvioinnin kokonaisuuden, **joissa merkittävimmät uhat ja häiriötilanteet on tunnistettu ja arvioitu poikkihallinnollisesti.**

Edellisten lisäksi kukin toimija/toimiala laatii ja hyödyntää varautumisessaan omia riskiarvioitaan sekä arvioi hallinnonalaan ja toimialaan koskevan lainsäädännön mukaisesti riskejä yksityiskohtaisemmin suhteessa tehtäviinsä ja toimintaansa

Palvelee kaikkia toimialoja, joten kirjoitettu ”yleispätevään” muotoon, ei ole minkään toimialan kannalta tarkkaa yksityiskohtaista kuvausta vaikutuksista

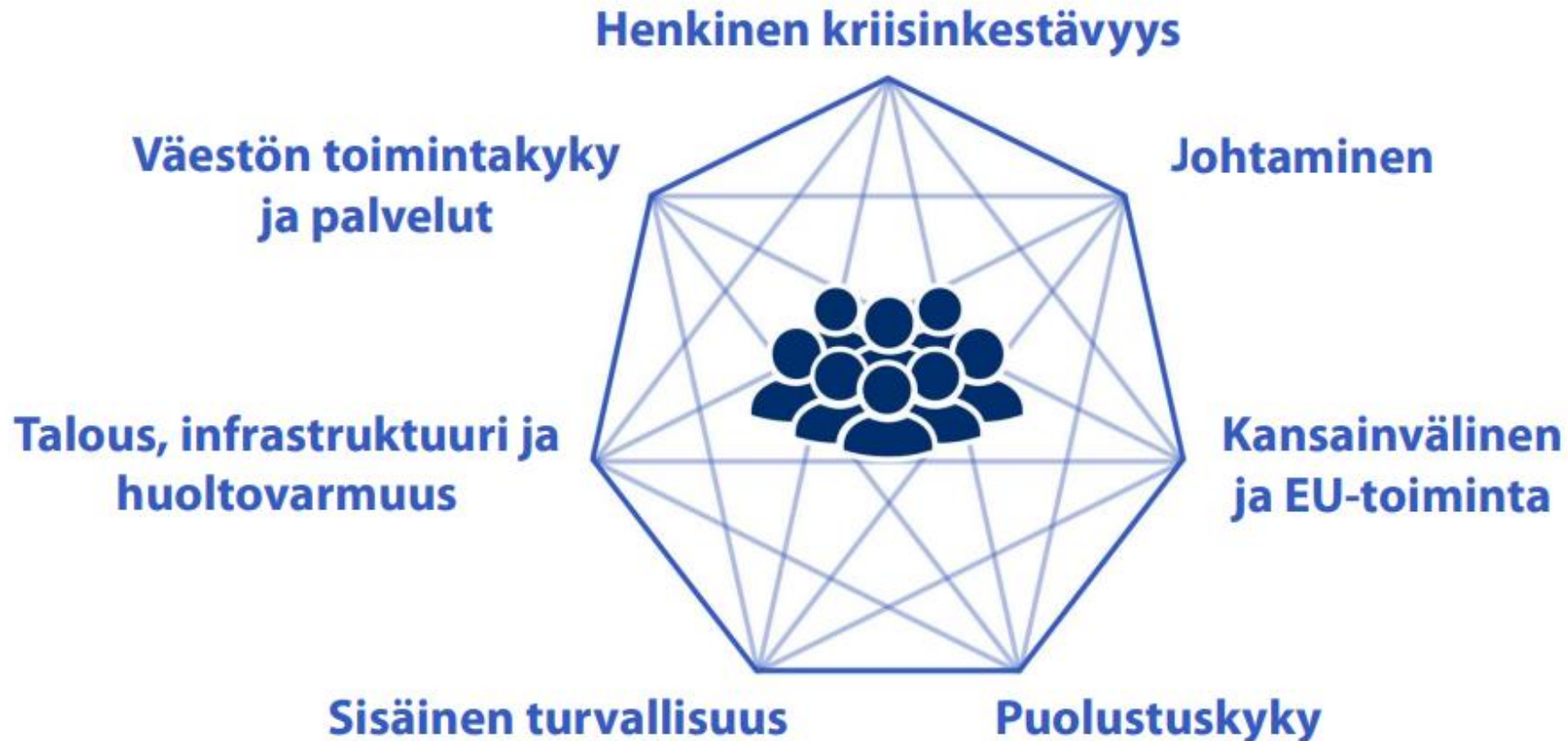
Alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishanke

- Selvittää ja kuvata kuntien, kaupunkien, hyvinvointialueiden ja valtion alueellisten toimijoiden sekä kirkon ja huoltovarmuuskriittisten kolmannen sektorin sekä yritysten varautumisen nykytilanne ja vastuut.
  - Selvittää alueellisten yhteistyörakenteiden järjestämisen eri vaihtoehdot ja tehdä ehdotus toimintamallista ja sen ohjauksesta.
  - Selvittää ja kuvata tilannekuvatoiminnan nykytila ja tehdä ehdotus sen järjestämisestä hyödyntäen olemassa olevaa.
  - Laatia malli kriisitilanteiden alueelliseen koordinaatioon ja johtovastuusiin sekä valtion ohjauksen kehittämiseen.
- (toimikausi 15.8.2024-30.8.2025)

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2024

Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Mikä ohjaa;

- Valtioneuvosto teki 24.10.2024 päätöksen huoltovarmuuden tavoitteista. Sen lähtökohtana on Suomen muuttunut turvallisuusympäristö, joka heijastuu myös huoltovarmuustoimintaan. Uudet ja vahvistuneet uhat edellyttävät, että huoltovarmuuden turvaamisen ja varautumisen tasoa vahvistetaan. Huoltovarmuuden kehittämisen yksi painopiste lähivuosien aikana on myös sotilaalliseen uhkaan ja hybridiuhkiin varautumisessa.
- Päätös ohjaa ja antaa suuntaviivoja valtion keskus- ja aluehallinnon sekä kuntien viranomaisille, hyvinvointialueille ja muille sellaisille toimijoille, jotka vastaavat oman hallinnonalansa huoltovarmuudesta, sen johtamisesta ja kehittämisestä. Se vaikuttaa myös horisontaalisesti toimivan Huoltovarmuuskeskuksen toiminnan suunnitteluun, operatiiviseen toimintaan, strategiatyöhön ja ohjaukseen.

Huoltovarmuuden varautumisen tasot

Kansainvälinen taso:

- Miten turvataan Suomen huoltovarmuus osana kansainvälistä verkostoa
- Globaalien materiaalivirtojen, osaamisen liikkuvuuden sekä muiden huoltovarmuuden kannalta välttämättömien kokonaisuuksien sopimista ja varmistamista kansainvälisissä yhteisöissä
- EU, NATO, bilateraalin yhteistyö kuten MSB jne.

Kansallinen taso:

- Miten Suomessa turvataan eri toimialojen sekä toimintojen häiriönsietoisuus
- Toteutetaan esimerkiksi säädöspohjaisesti sekä toimialojen poolitoimintaa kehittämällä
- Valtio, HVK, HVO, toimialat, hallinnonalat, kolmas sektori jne.

Alueellinen taso:

- Miten organisaatiot turvaavat yhdessä elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden erilaisissa häiriötilanteissa
- Organisaatioiden välisen häiriönsietoisuuden kehittäminen mm. yhteisellä riskiarvioinnilla, valmiusharjoittelulla sekä keskinäisriippuvuuksien haavoittuvuuksien hallinnalla
- ELVAR, EHO, logistiikka, rakennus, viranomaiset kuten AVI ja ELY, hyvinvointialueet, turvallisuusverkot jne.

Organisaation taso:

- Miten organisaatio turvaa oman toimintansa jatkuvuuden erilaisissa häiriötilanteissa
- Organisaation oman liiketoiminnan jatkuvuuden turvaaminen mm. jatkuvuudenhallinnan sekä riskinhallinnan työkaluin
- Yritykset, kunnat, viranomaiset, järjestöt jne.

Valmiuslaki

Valmiuslain tarkoituksena on poikkeusoloissa suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys.

Valtioneuvosto ja ministeriö voi valmiuslain perusteella antaa asetuksia, jotka eduskunta tarkastaa vasta jälkikäteen. Esimerkiksi valmiuslain 118. pykälän mukaan hallitus voi kieltää tilapäisesti oleskelun ja liikkumisen tietyllä paikkakunnalla tai alueella tai rajoittaa niitä, jos se on välttämätöntä ihmisten henkeä tai terveyttä uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi.

- Tähän perustuen annettiin asetus Uudenmaan eristämisestä. Valmiuslain pohjalta hallituksen on mahdollisuus puuttua voimakkaasti myös ihmisten perusoikeuksiin. Sen perusteella voidaan antaa esimerkiksi työmääräyksiä, säädellä vähittäiskauppaa ja sähkön kulutusta tietyissä poikkeustilanteissa

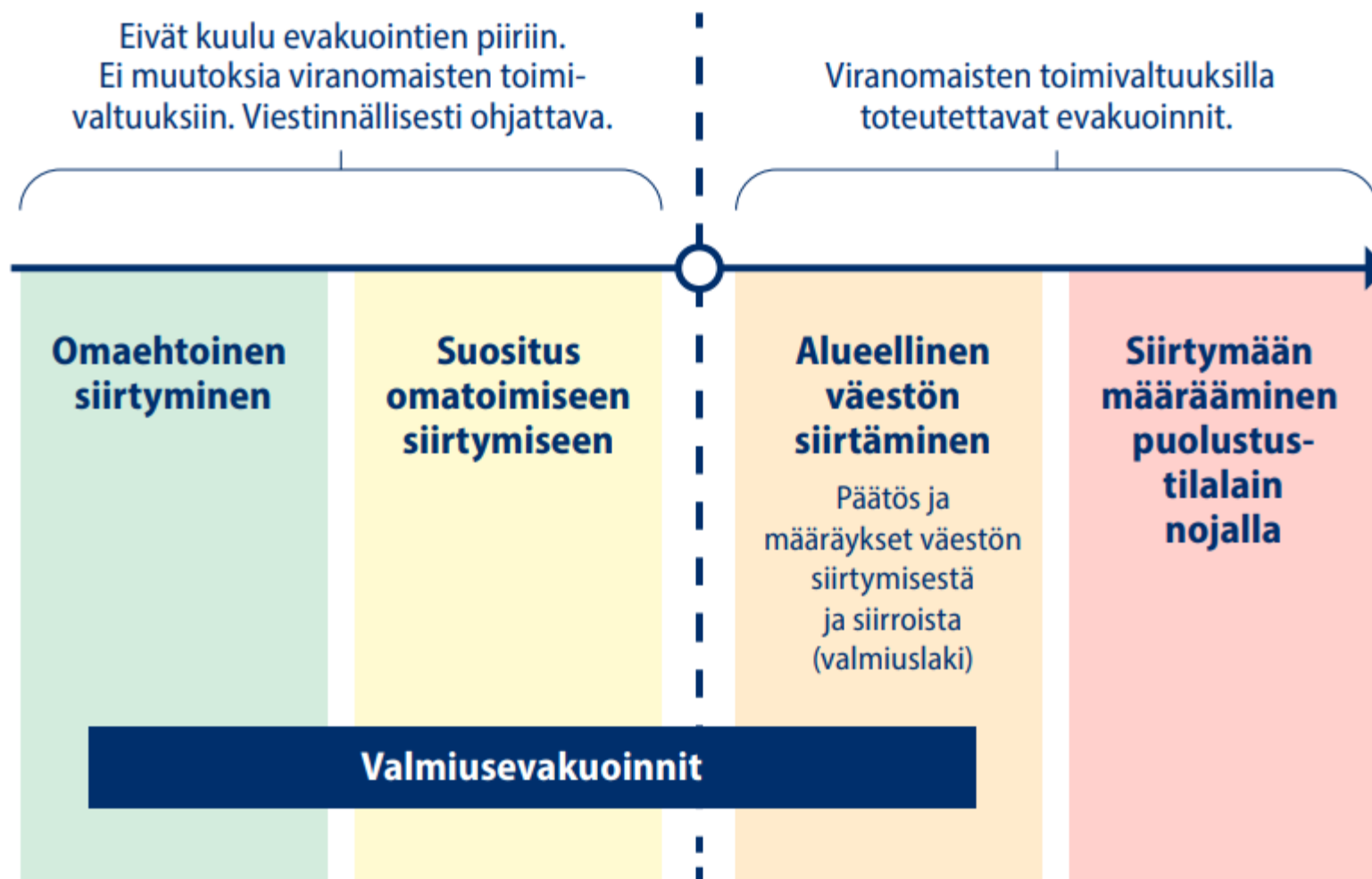
ELY-keskusten tunnistettuja varautumistehtäviä: YTS, valmiuslaki

- Varautuminen ympäristö- ja luontovahinkoihin
- Vesihuollon valvonta
- Tulvariskien hallinta/tulvantorjunta
- Patoturvallisuus
- Alkutuotannon turvaaminen osana elintarvikehuoltoketjua
- Tiestön käyttö ja ylläpito
- Elinkeinoelämän alueellisen varautumisen edistäminen
- *Poltonesteen säännöstely*
- *Kuljetusten turvaaminen*
- *Työvoiman saatavuus, käyttö ja ohjaus*
- *Muun kuin vähittäiskaupan säännöstely, ostoluvat*
- *Teollisuustuotannon säännöstely*
- *Sähkön kulutuskiintiön ylitysmaksun kantamisen valvonta ja ostolupien myöntäminen ilman ylitysmaksua*
- *Lämmityspolttoöljyn säännöstelyn valvonta*
- *Maakaasun käytön rajoittaminen ja valvonta*
- *Turpeen ja puun saannin turvaaminen, luovutusvelvollisuudesta päättäminen*
- *Alueellisesti merkittävien rakennushankkeiden aloitus- ja jatkamisluvan myöntäminen*
- *Tietojärjestelmäalan valmiusyksikkö*

Poikkeusolojen toteaminen

Eivät kuulu evakuoitien piiriin.
Ei muutoksia viranomaisten toimivaltuuksiin. Viestinnällisesti ohjattava.

Viranomaisten toimivaltuuksilla toteutettavat evakuoinnit.

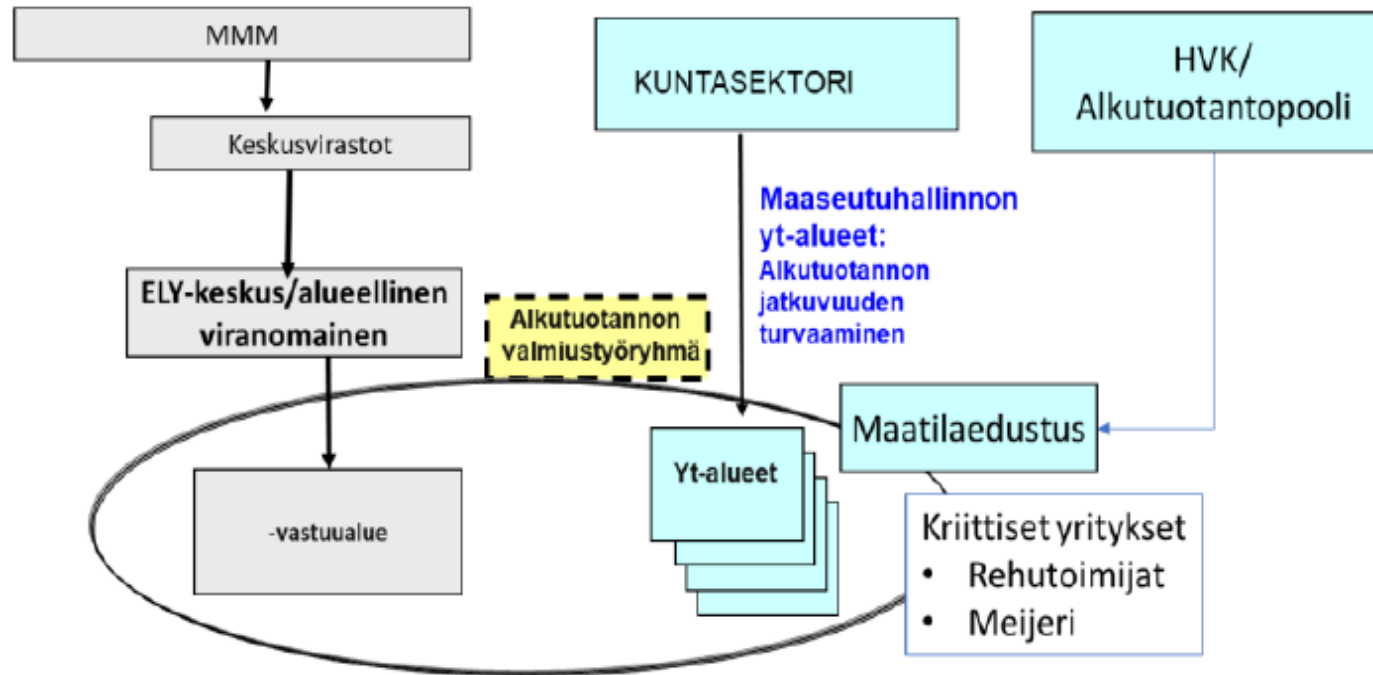

Alueellisen varautumisen yhteistoiminta

Normaaliolot

Viranomaisen:

- Toiminnan jatkuvuuden turvaaminen
- Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Poikkeusolot

Viranomaisen:

- Toiminnan jatkuvuuden turvaaminen
- Tiedottaminen

Alkutuotannon valmiustyöryhmä:

- (yhden ELY:n alueella)
- Viranomaiset, kunta, järjestöt
  - Alueelliset erityispiirteet (uhkat, riskit)
  - Huoltovarmuusedustus
  - Yhteistoiminta ja verkosto
  - Toimijoiden aktivointi
  - Koulutus ja harjoitukset (kaikille alueille tärkeät aiheet)

Ryhmän tavoitteet:

- Alueellisen jatkuvuuden turvaaminen
- Verkostotoimijoiden roolien kirkastaminen
- Yhteistoiminnan jatkuva kehittäminen

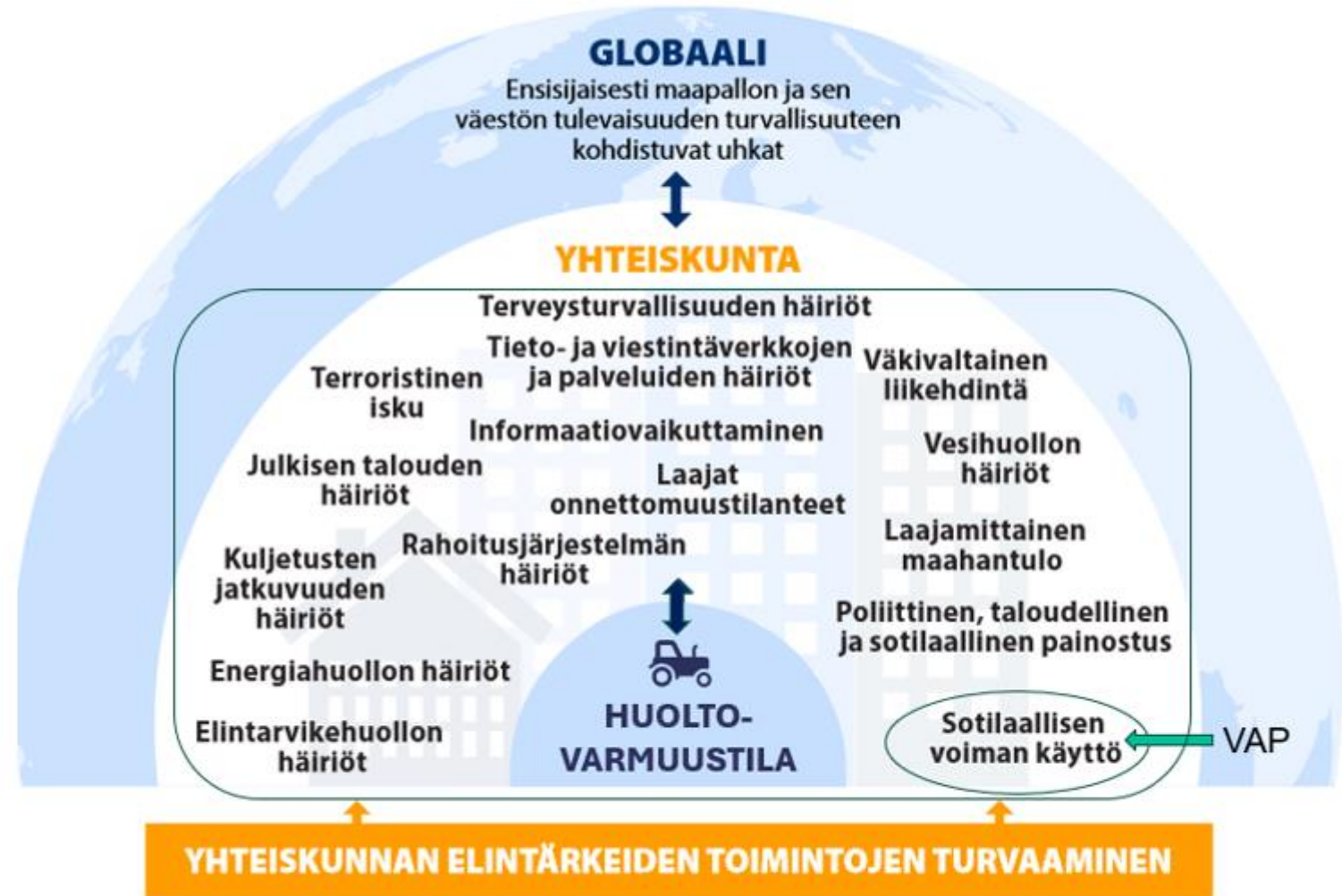

Riskiarviot varautumisen perustana

Kansallinen ja alueellinen riskiarvio muodostaa osaltaan perusteet sille, millaisiin häiriöihin eri viranomaisten ja muiden toimijoiden on varauduttava.

Huoltovarmuustila turvaa väestön riittävää ravinnon saatavuutta, laatua ja turvallisuutta kaikissa turvallisuustilanteissa.

VAP-viljelijä jatkaa työtään maatalousyrittäjänä sodan ajan joukkojen liikekannallepanotilanteessa

Kuva: Kansallinen riskiarvio 2023 soveltaen

Huoltovarmuustila

- Huoltovarmuustiloja ovat maatilat, joilla on voimassa oleva henkilövaraus, sekä muut alkutuotannon kannalta keskeiset maatilat. Nämä tilat turvaavat tuotannon monipuolisuutta ja riittävää laajuutta kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Huoltovarmuuden kannalta tärkeitä maatiloja voivat olla myös muutkin maatilat kuin vain ne tilat, joissa viljelijästä ja mahdollisista muista työntekijöistä on virallinen VAP-päätös.
- Maataloustuotannon turvaaminen on ensisijaisen tärkeää, jotta riittävä ravinnon saatavuus voidaan varmistaa väestölle.
- Keskeistä on turvata yrittäjien riittävä määrä ja osaaminen sekä tuotannon kannattavuus ja jatkuvuus.
- Yksittäisten henkilövarausten (VAP) sijaan on tärkeä tunnistaa ja varata koko maatilan tuotannon jatkuvuuden kannalta kriittinen työvoima, urakoitsijat, ajoneuvot ja työkonemat.
- Huoltovarmuustilan jatkuvuudenhallinnassa on tarkasteltava koko elintarvikeketjun toimivuutta, eli myös tuotantopanosten saantia, tilan tuotanto- ja varastointikykyä sekä kytkeytymistä elintarvikejärjestelmään ja –logistiikkaan pellolta pöytään saakka.

Oma maatila 24/7

- vesi
- sähkö
- ICT
- rehut
- polttoaine
- työvoima
- varaosat
- lannoitteet
- siemenet
- työkoneet
- verkostojen toimivuus
- jne...

Mitä on huoltovarmuus?

Turvataan yhteiskunnan toimintakyky häiriötilanteissa.
Huoltovarmuus on yhteiskunnan elintärkeä toiminto.

Sodassa hätäteurastus tulee vastaan yllättävän nopeasti

Kuinka varmistaa tilan toiminta kriisien keskellä? Kourallinen pirkanmaalaisia viljelijöitä tarttui tähän haasteeseen uudenlaisen huoltovarmuus-pelin avulla.

PIIA LEHOJÄRVI

ORIVESI

Oletko koskaan miettinyt, miten tilasi toiminta varmistetaan kriisitilanteessa? Nyky-aikana asia on varmasti käynyt monen maatalaisen mielessä. Kourallinen pirkanmaalaisia viljelijöitä pääsi pohtimaan asiaa toden teolla uudenlaisen huoltovarmuus-pelin avulla.

Peliä varten kehiteltiin kolme erilaista skenaariota. Ensimmäisessä skenaariossa tila joutuu vastaamaan vakavaan kustannuskriisiin, toisessa sodan uhkaan ja sotaan sekä kolmannessa kolmeen perättäiseen katovuoteen.

Tärkeimpänä tavoitteena on kehittää tilallisten ymmärrystä erilaisten kriisitilanteiden vaatimuksista ja herättää ajattelemaan tilan toimintaa uudella tavalla.

Sotatilannetta harjoitellaan kolmessa vaiheessa. Lopulta syttyy sota. Ensimmäisessä vaiheessa ollaan maaliskuussa, ja valtio esittää toiveita tulevasta sadosta. Viljelyä keskitetään herneeseen,

Pirkanmaalaistilat pääsivät pelin avulla pohtimaan sitä, miten oma tila on varautunut sotaan, katovuosiin ja kustannuskriisiin.

RAMI MARJAMÄKI

"Paljon käytetään aikaa toimintaympäristön muuttamiseen, kun pitäisi keskittyä siihen sopeutumiseen."

TIMO JAAKKOLA

KAUKOVIISAUS, varautumisen perusta

Konsta Pylkkänen (Veikko Huovisen kirjassa Havukka-ahon ajattelija)

- **Kaukoviisaus**, jota on minulla hyvin paljon. Mitä se on?
- Se on sitä, että asiat harkitaan etukäteen ja kuvitellaan tapaus sikseenkin elävästi, että kun se kerran tapahtuu, on reitit selvät. Tätä lajia on harvalle suotu. Jolla sitä on, niin pitäkööt hyvänään!
- Mutta tässä lajissa on kaksi pahaa vikaa; asia jää huvikseen tapahtumatta tai se sattuu eri tavalla. Joka arvaa ottaa nämäkin huomioon, sille on maailmanranta kevyt kiertää...

